

VERMAATSCHAPPELIJING VAN HET BOS

'HOUT KOMT IN DE KNEL'

Nico Leek aan het werk in het bos.

**'ER KAN
GERUST MEER
HOUT UIT HET
BOS KOMEN'**

Nico Leek (63) studeerde Bosbouw aan de Wageningen Universiteit en werkte achtereenvolgens bij bosbouwproefstation De Dorskamp in Wageningen, het Boomteeltpraktijkonderzoek in Boskoop en sinds 1999 bij Probos (toen Stichting Bos en Hout) als houtmarktconsultant en bij het Platform Hout Nederland als secretaris. Zijn werkzaamheden bij het PHN zijn voortgezet door Jaap van den Briel, eveneens werkzaam bij Probos.

Tot 1 juli is Nico Leek nog verbonden aan Probos in verband met een Europees project waarvoor hij het gebruikte hout en het hout afkomstig van buiten het bos (stad en land) in de 27 EU-landen in kaart brengt. Op 10 juli reist Leek naar El Salvador in het kader van een PUM-project. Hij zal daar koffieboeren adviseren over de aanleg van productiebossen door het planten van de primavera tree (een populierensoort) en teakbomen, en over eventuele export naar Europa.

MEDEVERANTWOORDELIJK Wat heeft hem altijd zo geboeid in zijn werkzaamheden? Nico Leek: "Het aardige, speciale en ook spannende van de sector is de link tussen bos en hout. Het hele voortraject - van boompje tot bos - maakt het voor het houtvak reuze interessant, lastig,

complex maar daardoor ook aantrekkelijk. De houtsector is in figuurlijke zin meer naar het bos toe gegroeid door het toegenomen belang en nut van duurzaam bosbeheer en certificering. De intensieve aandacht van de milieubeweging voor ons product heeft er voor gezorgd dat gecertificeerd hout volop in de belangstelling staat. De houtsector is medeverantwoordelijk geworden voor wat er allemaal in het bos gebeurt."

"Tegelijkertijd is de boskant verder weggeraakt van de houtkant. Na mijn afstuderen was bosbouw nog gekoppeld aan de houtvoorziening, met productie en oogst als elementaire onderdelen. Daarna vond er een verschuiving plaats in de richting van andere soorten bosgebruik, zoals natuur, recreatie, biodiversiteit en klimaatbehoud. Het bos is vermaatschappelijkt. Dat is een goede zaak, maar er is ook een belangenstrijd uitgebroken omdat men allemaal anders denkt over die verschillende functies van het bos. Wie leeft in een verstedelijkt land als Nederland vindt al gauw dat bos er is voor de natuur en dat je het moet laten verwilderen. Onderzoek wijst uit dat zowel in Nederland als in de rest van Europa bij mensen bescherming bovenaan de lijst van bosgebruik staat en het

kappen van bomen staat helemaal onderaan. Hout komt hierdoor in de knel."

"Rode draad in mijn werk voor Probos en het Platform Hout Nederland is steeds geweest om mensen bewust te willen maken van het feit dat bos ook een houtproducerende rol kan vervullen; er kan gerust meer hout uit worden gehaald. We moeten er als sector voor zorgen dat de samenleving houtkap accepteert."

KOEPEL "Toen ik ongeveer een jaar in dienst was bij Probos en het PHN werd op initiatief van het ministerie van EZ het 'Actieplan Hout 2000' gelanceerd. Daarin stonden concrete acties ter verbetering van de economische situatie in de Nederlandse bos- en houtsector en ter verhoging van het gebruik van inlands hout. Ik probeerde binnen de sector aansluiting te vinden bij brancheorganisaties om met z'n allen dit plan te steunen en ten uitvoer te brengen. Dat lukte helaas niet. Er is van alles gepoogd om binnen de sector op verenigingsgebied samen te werken, maar dat is niet gelukt terwijl het toch zo hard nodig is. Dat vind ik zeer spijtig."

"Als PHN zijn en blijven wij een voorvechter van gemeenschappelijke en brancheoverstijgende belangen voor hout en houtproducten; daarmee treden wij op als een soort van koepel. Ik heb mij er altijd sterk voor gemaakt om aan het Nederlandse volk te laten zien en uit te leggen wat er in het Nederlandse bos gebeurt en hoe, wat de rol is van certificering et cetera. Dan kun je als houtbedrijf, ook als importeur, je rol in de hele sector en maatschappij namelijk beeldend maken. Maar de houtsector blijft nog steeds veel te versnipperd; bedrijfsleven en organisaties zijn niet bij machte om één vuist te maken."

"Daarbij is certificering datgene wat de hele houtsector juist zo met elkaar verbindt. Men heeft er allemaal mee te maken. Boscertificering is dan ook bij uitstek een geschikt onderwerp om over te communiceren en om daarbij de boodschap over te dragen dat hout milieutechnisch gezien beter is dan beton of staal. Het is een aanbodverhaal. Je moet als branche het aanbod 100% legaal en duurzaam maken en niet wachten tot de vraag zover is. Gewoon 100% duurzaam leveren, dan los je het op. Ook moeten we meer gaan communiceren over hoe goed hout het doet in levenscyclusanalyses vergeleken met andere bouwmaterialen. Een ander

Nico Leek nam begin dit jaar afscheid van zijn functie als secretaris van het Platform Hout Nederland (PHN) en stopt per 1 juli tevens met zijn werkzaamheden voor Stichting Probos. Hij heeft de afgelopen tien jaar met plezier en inzet gewerkt aan allerlei dossiers in de Nederlandse bos- en houtsector. Al had Leek graag gezien dat er één houtfederatie zou zijn gevormd, dat de samenleving meer aandacht en begrip heeft voor het belang van houtkap, dat Nederland meer hout uit eigen bos benut en dat er meer bossen worden aangelegd.

sterk punt van hout is dat het in zijn levensfase als boom CO₂ opneemt en dat het - eenmaal gekapt en verwerkt in bijvoorbeeld een kozijn - de erin opgeslagen CO₂ vasthoudt. Een goed argument voor de toepassing van meer hout in de bouw."

WETSVOORSTEL-VOS "Het hoogtepunt van mijn werk voor het PHN is overduidelijk dat wij als organisatie in 2002 het wetsvoorstel-Vos in de Eerste Kamer wisten tegen te houden, nadat de Tweede Kamer al had ingestemd met de plannen van Marijke Vos voor het verplicht rood of groen merken van hout. Hout was in die jaren opeens een politiek onderwerp geworden. De wet is gesneuveld omdat het zou indruisen tegen de Europese wetgeving. We hebben heel veel energie gestoken in de lobbyfeer. Ik ben vaak, samen met de toenmalige PHN-voorzitter Gerrit Braks, naar Den Haag en Brussel geweest - en ook de VVNH en VNP deden mee. Toch knap dat we als relatief kleine sector dat wetsvoorstel tegen konden houden. Direct daarna ging VROM met de materie aan de slag en probeerde zij een Beoordelingsrichtlijn voor duurzaam geproduceerd hout handen en voeten te geven. De BRL had als doel regels op te stellen voor het toetsen van certificaten conform de Nederlandse minimumeisen die het ministerie van LNV enkele jaren eerder had geformuleerd."

"Het PHN was hier actief bij betrokken. En hoewel alle partijen er zes jaar lang aan gewerkt hebben werd de BRL niet geaccepteerd. Toch heeft dat overleg met die ambtenaren van VROM heel goed uitgedrukt want daardoor heeft het houtbedrijfsleven wel makkelijker toegang tot VROM en de overheid in het algemeen gekregen. VROM was voorheen FSC-minded, dit was in hun ogen het enige bos- en houtcertificeringssysteem dat ertoe deed. Nu heeft men een bredere visie op het geheel en is men onafhankelijk en onbevooroordeeld. Het hele overlegtraject heeft bij VROM in 2008 uiteindelijk geresulteerd in de oprichting van de Toetsingscommissie Inkoop Hout (TPAC) en het toetsingssysteem voor duurzame houtinkoop genaamd TPAS."

TEKORT "Zorgen maak ik me over het feit dat het bos beter benut moet worden en ik leg uit waarom. Probos heeft zojuist samen met een aantal Europese partners in opdracht van de EU onderzocht hoeveel houtachtige biomassa er potentieel in het jaar 2030 beschikbaar is in de 27 EU-landen. Daarbij is gekeken naar wat er allemaal aan biomassa komt vanuit bossen, landschappen, steden, de aanvoer van gebruikt hout, resthout uit de industrie, hout uit de landbouw en vanuit energieplantages met korte kapcyclus. Daarnaast inventariseerde het consortium de consumptie van houtachtige biomassa door za-

gerijen, de papierindustrie, platenindustrie, energiecentrales, producenten van biobrandstoffen etc. Het blijkt dat in 2030 de 'gewone' industrie behoefte zal hebben aan 500 miljoen m³ r.e. en de energiecentrales aan nog eens 700 miljoen m³ r.e."

"Schokkend is de conclusie dat het aanbod van houtachtige biomassa stukken minder is. Er ontstaan dus tekorten. In het meest gunstige scenario, waarbij alles op alles wordt gezet om volume bijeen te krijgen, bedraagt de schaarste 75 miljoen m³ r.e. En doen we het allemaal kalmpjes aan, dan komt het tekort uit op wel 350 miljoen m³ r.e. Je moet dus de wil hebben om te oogsten; dat is een politieke discussie die vraagt om het maken van keuzes. In de Europese houtvoorziening ligt een flink stuk potentie, maar je zult die wel moeten uitnutten en daar zullen spanningen gaan ontstaan. De politici hebben de mond vol van 'bio-based economy' en ontwikkelen beleid hiervoor, maar ze staan totaal niet stil bij de gevolgen."

GEEN SUBSIDIE "Datzelfde probleem hebben we ook in Nederland. In 2005 heeft het PHN samen met het ministerie van LNV de 'Visie op de Houtoogst' opgesteld. Kern van dit actieplan was dat er meer en beter gebruik van hout uit Nederlands bos moet worden gemaakt. Hoewel een aantal acties is uitgevoerd, is de gewenste bosuitbreiding tot dusver uitgebleven - al ligt er momenteel wel een nota van Boris van der Ham over meer bos in Nederland. Dat is hoopvol. PHN blijft eraan trekken om samen met LNV verdere uitvoering te geven aan dit actieplan. Tweede voorbeeld is het Energieconvenant dat twee jaar geleden is afgesloten met het ministerie van LNV. Alle nobele doelen ten spijt is er gewoonweg geen geld voor het stimuleren van acties vanuit het bedrijfsleven omdat de overheid uitsluitend innovatie financiert."

"Intussen vloeit er flink wat overheidsgeld in tal van op innovatie gerichte regelingen inzake biomassa en biodiversiteit. Onderzoeks- en adviesbureaus produceren aan de lopende band rapporten, maar daar blijft het steken; er gebeurt te weinig! Terwijl Nederland er belang bij heeft economisch vooruit geholpen te worden. Dat betekent dat je als overheid ook zaken moet financieren die misschien niet zo innovatief zijn, maar wel cruciaal." ■

Aan de vergadertafel in China (links). "Politici ontwikkelen beleid, maar staan niet stil bij de gevolgen", aldus Leek.